

O'QUVCHILARGA CHET TILINI O'QITISHDA TURLI MA'NAVIY VA MA'RIFIY TADBIRLARNING AHAMIYATI

Salimova Sitara-Bonu Nuritdin qizi

“Ziyo-Zukko umumta'lim maktabi” NTM arab tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o'quvchilarga chet tilini o'qitishda muhim bo'lgan turli metodlar, tarbiya va ta'lim uyg'unligi masalalari, madaniyat tushunchasi, arab tilini o'qitishda maktabda o'tkaziladigan tadbir va tanlovlarning o'rni va imkoniyatlari haqida yoritib, izohlab berilgan. Amalga oshiriladigan turli tanlov va tadbirlardan albatta o'quvchining dunyoqarashi kengayishi, nutqi o'sishi, qiziqishi ortishi, har tomonlama yuksak tafakkur egasi bo'lib borishidagi o'rni izohlangan.*

Kalit so'zlar: *chet tili, arab tili, ta'lim, metod, tanlov va tadbirlar, dunyoqarash, notiqlik, madaniyat, muloqot, kommunikativ va kasbiy kompetensiyalar, motivatsiya, ko'nikma.*

THE IMPORTANCE OF VARIOUS SPIRITUAL AND EDUCATIONAL ACTIVITIES IN TEACHING STUDENTS A FOREIGN LANGUAGE

Salimova Sitara-Bonu Nuritdin qizi

Teacher of Arabic language , NTM “Ziyo-Zukko umumta'lim maktabi”

Annotation: *This article highlights and comments on various methods important in teaching students a foreign language, issues of upbringing and educational harmony, the concept of culture, the role and possibilities of school activities and competitions in teaching Arabic. Of the various choices and activities to be carried out, of course, the role of the reader in the expansion of his worldview, the growth of his speech, an increase in his interest, the development of a*

comprehensively high-minded person is explained.

Keywords: *foreign language, Arabic language, education, method, competitions and events, worldview, oratory, Culture, Communication, communicative and professional competencies, motivation, skills.*

Chet tilini o'rganish jarayoni nafaqat tilni o'rganish, balki boshqa madaniyatni anglash, yangi dunyoqarashni shakllantirish, muloqot qilish va o'zini ifoda etish vositasini egallashdir. Bugungi kunda chet tilini o'qitishda turli tadbirlar, ya'ni metodik yondashuvlar, faoliyatlar va amaliy mashg'ulotlar ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayonni samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi.

Arab tili dunyodagi xalqaro tillardan biri bo'lib, 22 ta arab mamlakatlarining davlat tili sifatida e'tirof etiladi. Bu tilda jahon madaniyatining durdonalariga aylangan ko'plab adabiy-badiiy, falsafiy, diniy, tarixiy, siyosiy mavzulardagi asarlar ham yaratilgan. "Arab tili madaniyati" deb nomlangan bu madaniyatning shakllanib, rivojlanishiga Imom al-Buxoriy, at-Termiziy, az-Zamaxshariy, al-Xorazmiy, Ibn Sino, Mirzo Ulug'bek kabi ajdodlarimiz ham salmoqli hissa qo'shganlar.

O'zligimizni anglash, kelajakka intilgan umumbashar karvonida o'zimizga munosib o'rin egallash, o'sib kelayotgan avlodni ma'naviy-axloqiy pok, ilm-ma'rifatga chanqoq, Vataniga, xalqiga sadoqat ruhida tarbiyalashimiz uchun ajdodlarimizdan qolgan nihoyatda boy ilmiy-adabiy merosni xalqimizga yetkazishimiz, farzandlarimiz ongiga singdirishimiz lozim. Bu esa arab tilini o'rganish va o'rgatishni taqozo qiladi.

Mustaqillik tufayli ijtimoiy-iqtisodiy hayotda ijobiy o'zgarishlar yuz berdi. Bunday o'zgarishlar ayniqsa, ta'lim-tarbiya sohasida yetarlicha amalga oshirilmoqda. Maktabda o'quvchilarga, oliy o'quv yurtlarida talabalarga mukammal bilim berish imkoniyati kengaydi. Shu bilan birga umumta'lim maktablarida, institut, universitetlarda arab tilini o'rgatishga munosabat tobora

rivojlandi. Bu tilni mukammal egallashda yangi zamonaviy pedagogik texnologiyalar imkoniyatlaridan unumli va samarali foydalanishga shart-sharoit yaratildi.

Arab tilini o'rganish doirasida o'qitishning asosiy turlari amaliy mashg'ulotlar bo'lib, ular o'quvchilarga kasbiy til o'rgatishning asosiy qismi bo'lib, ularning umumiy, kommunikativ va kasbiy kompetensiyasini rivojlanishini ta'minlaydi. O'quvchi to'g'ri talaffuz ko'nikmalarini egallashi, arab tilining grammatik tuzilmalaridan erkin va to'g'ri foydalana olishi, nutqiy harakatlar, umuminsoniy tushunchalar, mavzular va vaziyatlarga mos ravishda tanlab olingan kommunikativ faoliyatning barcha turlarida foydalanish uchun leksik materialni o'rganishi kerak. Amaliy mashg'ulotlarda ta'lim faoliyatining asosiy shakllari sifatida turli usullar qo'llaniladi: materialni tushuntirish, so'rovnoma, mashqlar, suhbat, munozara va boshqalar. O'quv fanini o'zlashtirish samaradorligi tilni har tomonlama o'rgatish bilan belgilanadi.

Arab tilini o'rganishda interfaol metodlarning qo'llanilishi katta ahamiyatga ega. Bu metodlar o'quvchilarni faollashtirishga, tilni amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratishga, ularning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Masalan, rolli o'yinlar, guruhli ishlash, debatlar kabi faoliyatlar o'quvchilarga tilni oddiy kundalik muloqotda ishlatish imkoniyatini beradi. Bu esa o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Rolli o'yinlar orqali o'quvchilar arab tilida kundalik vaziyatlarda (do'konda xarid qilish, restoranda buyurtma berish, yo'llarni so'rash) muloqot qilishni o'rganadilar. Bu metod orqali ular arab tilidagi so'zlarni va iboralarni bevosita amaliyotda qo'llashni o'rganadilar, bu esa tilni o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Arab tilini o'rganishda faqat grammatikani o'rganish bilan cheklanibgina qolmay, balki arab madaniyati va tarixini tushunish ham muhim hisoblanadi. Arab tilida so'zlashuvchilar turli xalqlardan va mintaqalardan kelib chiqqanligi bois, ularning madaniyatlari, an'analari, adabiyoti va san'ati juda boy va xilma-xildir.

Madaniyatni o'rganish orqali tilni o'rganish yanada chuqurroq va mazmunli bo'ladi. Arab madaniyati va san'ati bilan tanishish, masalan, arab kino va musiqalarini tinglash, arab she'riyatini o'qish, tarixiy voqealarni o'rganish, o'quvchilarga nafaqat tilni, balki ularning tushunchalarini va dunyoqarashlarini ham anglash imkonini beradi.

Arab tilini o'qitishda, tilni to'liq o'rganish uchun o'quvchilar barcha ko'nikmalarni rivojlantirishlari kerak: tinglash, o'qish, yozish va gapirish. Har bir ko'nikmani alohida o'rgatish uchun turli tadbirlar va faoliyatlar qo'llanilishi zarur.

Tinglash ko'nikmasini rivojlantirish uchun arab tilidagi audiomateriallar, masalan, arab radiolarini tinglash, arab tilidagi musiqa va qo'shiqlarni eshitish, kino yoki multfilmlar tomosha qilish juda foydalidir. Bu orqali o'quvchilar tilni tabiiy va real kontekstda eshitadilar, bu esa ularning tilni tushunish qobiliyatini oshiradi.

O'qish ko'nikmasini rivojlantirish uchun arab tilida o'quvchilar uchun mo'ljallangan qisqa hikoyalar, maqolalar, ertaklar va kitoblarni o'qish kerak. Bu usul yordamida o'quvchilar yangi so'zlarni o'rganish, grammatik tuzilmalarni tushunish va arab tilidagi adabiyotga bo'lgan qiziqishlarini oshirishadi.

Yozish ko'nikmasini rivojlantirish uchun o'quvchilarni qisqa hikoya yoki kun tartibi haqida yozishga undash zarur. Yozish amaliyoti, ayniqsa, arab yozuvi va imlosini to'g'ri o'rganishda muhim rol o'ynaydi.

Gapirish ko'nikmasini rivojlantirish uchun o'quvchilarga arab tilida suhbatlar, fikrlar almashish va munozaralarda ishtirok etish imkoniyatlarini yaratish lozim. Buning uchun turli guruhli ishlash, so'zlashuvlar va interfaol darslar yordamida o'quvchilarning gapirish ko'nikmalarini mustahkamlash mumkin.

Til o'rganish jarayonida individual yondashuvning ahamiyati katta. Har bir o'quvchi o'ziga xos o'rganish uslubiga ega bo'ladi, shuning uchun o'qituvchilar turli tadbirlar orqali har bir o'quvchining ehtiyojiga javob berishlari zarur. Shu

tariqa, chet tili o'qituvchilari o'quvchilarga alohida diqqat va vaqt ajratib, o'ziga xos metodlar yordamida ularning muvaffaqiyatini ta'minlashlari mumkin. O'quvchilarning iqtidoriga qarab, turli tanlov va musobaqalarga jalb qilishlari ham maqsadga muvofiqdir. Xususan, til bo'yicha o'tkaziladigan olimpiadalar va tanlovlar o'quvchilar uchun o'z bilim va ko'nikmalarini amalda sinab ko'rish imkoniyatini yaratadi. Bunday tadbirlar tilni o'rganish ishtiyoqini oshiradi, o'zaro muloqotda bo'lish va arab madaniyati bilan yaqindan tanishish imkoniyatini beradi. Misol uchun, **“Arab tilida chiroyli yozuv, husnixat tanlovi”**, **“Arab tilida mahoratli so'zlashuv tanlovi”**, **“Arab tilida ifodali she'r aytish tanlovi”**, **“Sinflararo bilimlar bellashuvi”** va shunga o'xshash tanlovlar nafaqat bilimni baholash, balki tildan samarali foydalanishni o'rganish imkoniyatini ham taqdim etadi.

Tanlovlarda ishtirok etishning foydalari sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

Raqobatbardoshlikni oshiradi: Tanlovlar va olimpiadalar ishtirokchilarga o'z mahoratlarini baholash va boshqalar bilan solishtirish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, tilni chuqurroq o'rganishga turtki bo'ladi.

Motivatsiya yaratadi: Musobaqalarda ishtirok etish orqali o'quvchilar o'zlariga maqsadlar qo'yadilar va bu maqsadlarga erishish yo'lida yanada harakat qilishadi. Bu jarayon tilni o'rganishda qat'iyatlilik va izchillikni oshiradi.

Madaniyat bilan tanishish: Arab tilini o'rganish faqat tilni bilish emas, balki arab dunyosining madaniyati, adabiyoti va tarixiga bo'lgan qiziqishni rivojlantiradi. Tanlovlar, o'z navbatida, bunday madaniy o'zaro ta'sirlashuvni kuchaytiradi.

Bundan tashqari tanlov ishtirokchilari hamda qatnashuvchilarini munosib baholab, ularni rag'batlantirish ham muhim ahamiyatga egadir. O'quvchilar bilimlari hamda harakatlarini yetarli darajada qiymatga ega ekanligini his qilgan holda yanada ilhomlanib oldinga intiladilar. Qolgan o'quvchilar uchun esa ushbu

holat yangi maqsadlarni qo'yishlari uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, chet tilini o'rganish jarayoni samarali va qiziqarli bo'lishi uchun turli tadbirlarning ahamiyati juda katta. Interfaol metodlar, madaniy tadbirlar, texnologiyalardan foydalanish, tashkiliy tadbirlar va individual yondashuv o'quvchilarni o'rganish jarayoniga jalb qilishda muhim rol o'ynaydi. Bunday tadbirlar orqali chet tili nafaqat til o'rganish, balki yangi madaniyatni anglash, muloqot qilish va o'zini ifoda etish vositasiga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jalolov J. "Chet tilini o'qitish metodikasi", "O'qituvchi" nashriyoti. 1996.
2. Lebedev V.V. "Arabskaya grammatika" M. 2007
3. Dubinina N.V., Kovirshina N.B. "Uroki arabского yazika" M. 2004
4. Abdussamad Gammuh. "Arabskiy yazik v dialogah" M. 2006
5. Mirol'yubov A.A. Chet tillarni o'rgatishning ongli qiyosiy metodi. – M., 2018-yil.